

Núria Gómez Gabriel & Ingrid Guardiola

Feminisme gòtic

La creació cultural de la monstra

H&O Editorial

H&O

Primera edició: maig de 2026

© Dels textos: Núria Gómez Gabriel i Ingrid Guardiola, 2026

© D'aquesta edició: H&O Editorial, 2026

Imatge de la coberta i de la faixa: Alícia Vogel («24, 25, etcetera» / «Careful»)

Disseny: Orion Estudi

Maquetació: Fotocomposició gama, sl

Correcció: Alexis Llobet i Maria-Arboç Terrades

Impressió: Arcàngel Maggio

ISBN: 979-13-87914-17-2

Dipòsit legal: B 10179-2026

Tots els drets reservats. Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment i el lloguer o préstec públic sense l'autorització per escrit dels titulars del *copyright*, llevat de les excepcions previstes per la llei.

No es permet l'ús d'aquest llibre per a cap tipus d'entrenament d'IA.

«Ara, jo-dona, faré saltar la Llei pels aires.»

HÉLÈNE CIXOUS

H&O Editorial

H&O Editorial

PRÒLEG

Tot i que la literatura gòtica es popularitza a finals del segle XVIII i principis del segle XIX, aquí usem *gòtic* de forma anacrònica i *queer* per parlar d'aquelles emanacions femenines de caràcter sobrenatural, mòrbid, misteriós, tremend, fins i tot abjecte, que han resistit l'oprobri, la difamació o la violència extrema. La dona, en lloc de ser la víctima de l'escena de terror, com en moltes novel·les gòtiques, es converteix en la monstra protagonista.

En el llibre expliquem diferents estratègies a través de les quals una dona esdevé monstra,* ja que la monstra és una categoria moral descrita a partir d'una adjectivació pautada i inscrita històricament des de l'heteronormativitat patriarcal com una manera d'erosionar el rol social de les dones i, en general, dels cossos dissidents, de manllevar-los la veu, afectar-los l'ànim i infligir un càstig sobre el seu cos. Hem agafat aquestes característiques de forma desviada perquè, en lloc de

* Devem a Marta Segarra el nom de *monstra*. La paraula *monstre* no té flexió femenina, de tal manera que a l'exposició «El meu cos coneix cants inaudits, la carn diu ver, soc carn espaiosa que canta», comissariada per Marta Segarra i Ingrid Guardiola, vam decidir parlar de la monstra, fent de l'error gramatical una tria, una manera d'encarnar la monstra, de fixar-la en l'error i en l'excepció, també de donar-li vida, de crear-la a partir d'aquest error per desmentir-lo.

ser un element negatiu, siguin un element de potència i de resistència vital.

La monstra sintetitza aquelles identitats femenines excloses a través de diferents pràctiques de violència, i és cert que podríem haver afegit moltes altres identitats que, més enllà del gènere, han estat menystingudes o aniquilades. La monstra també en parla, d'una manera o altra.

La llista d'adjectius que vertebrava el llibre és incompleta; n'hi ha molts que n'han quedat a fora, i ens hem cenyit a aquelles paraules que ens permetien incloure una sèrie de casuístiques i noms, però la llista és inacabable. La constel·lació d'adjectius afegeix recorregut teòric, però també permet anar sumant capes de sentit a la monstra a través de la història i de les particularitats dels casos, de tal manera que la seva figura va mutant, fent gala del seu caràcter monstruós.

Per acabar, cal dir que el principal detonant d'aquest llibre va ser la lectura de *Les rialles de la Medusa*,¹ que Hélène Cixous va escriure el 1975 sota la forma d'un manifest que vinculava el cos, l'escriptura i el gènere, i que ha esdevingut una referència imprescindible de la bibliografia feminista. Aquest fet va desembocar en el diàleg entre les autores «El dia de la monstra», al Festival Clàssics el desembre del 2025, i amb el qual vam començar a treballar aquesta genealogia. La resta del llibre beu de les recerques prèvies de les autores i ha estat escrita entre el desembre del 2025 i el març del 2026.

Autoria dels fragments

Núria Gómez Gabriel: Gir gòtic. Apropiacions reaccionàries i disputes culturals, Afamada, Bella, Enllitada, Dorment, Suïcida, Dissociada + Abjecta, Obstinateda, *Respondona*, Iracunda, Gòtica + Bàrbara, Terrorífica, Medusa.

Ingrid Guardiola: Genealogia de la monstra, Animal, Artificial, Afamada, Bella, Dorment, Espectral, Possèida, Dissociada + Abjecta, Obstinated, Riallera, Medusa.

H&O Editorial

H&O Editorial

GIR GÒTIC. APROPIACIONS REACCIONÀRIES I DISPUTES CULTURALS

Núria Gómez Gabriel

«Abandonada la idea de la voz gòtica, veo partir mi propia vida a lomos del último bisonte. Crece una polifonía en algún punto de mi cerebro como un tumor de origen angélico que acaricia y mata. Solo sirvo para devorar juncos y allanar el camino a deidades que nada quieren decirme, soy un algo bestial que canta con voz clara, semiótica desechada, semilla suspendida en hielo perpetuo, un hada con la cabeza abierta.»

ALANA S. PORTERO
La habitación de las ahogadas

Filofeixisme Lovecraft

Del sentiment de ser distint dels altres, l'escriptor clàssic de l'horror còsmic H. P. Lovecraft, filofeixista, en deia «aïllament espiritual». ² Íntimament lligat al distanciament respecte al món que l'envoltava, i fart de sentir-se «l'única persona sana d'un món malalt», Lovecraft no només va contribuir al subgènere de terror basat en la insignificança humana davant d'un univers indiferent i hostil. «Soc senzillament incapaç», escrivia Lovecraft, «de contemplar éssers anormals sense sentir nàusees». ³ En relació amb el proïsme, ja de per si mateix aliè i potencialment hostil, sobretot quan es manifestava a través

d'algú més baixet, de pell olivàcia, ulls oblics i parla estrangera, Lovecraft sentia un horror sense límits i hi evitava qualsevol tipus de contacte físic. La seva xenofòbia s'expressa en els mites per mitjà de monstres híbrids que amenacen de proliferar excessivament. No obstant això, Lovecraft no va fer explícit el seu discurs polític, excepte a *La nit dels temps*, en què declara la seva simpatia per «un socialisme d'un cert matís feixista».⁴ Preferia escriure sobre el que passava per sota de les seves pors més atàviques. Reconeix que la més forta i visceral és la por de la seva pròpia solitud. Un sentiment que, paradoxalment, acaba trobant la seva forma d'expressió en la nàusea. De fet, l'horror s'encarna en la repugnància, i la nàusea d'H. P. Lovecraft, per a sorpresa de ningú, purga la seva por de l'altre.

A *Traumacore. Crònica de una disociació feminista* (2023) explico que l'horror no s'encarna en la por de morir, sinó en la violència repugnant que esbocina el cos fins a tornar-lo irreconeixible. L'horror no tracta d'escapar-se de la mort. Tracta, més aviat, d'enfrontar-se a allò que excedeix el seu límit: la desfiguració, el desmembrament, l'anihilació de la unitat corporal. Un estat d'abjecció que Susan Stryker descriu a les seves paraules de Victor Frankenstein des del poble de Chamonix, com el moment en què les emocions intenses que emanen de l'experiència transgènere poden ser mobilitzades i transformades en accions polítiques, impulsades pel que ella anomena «ira transgènere».⁵ Però la desfiguració també pot prendre derives més fosques i sarcàstiques. Sobretot quan l'odi no es dirigeix al patriarcat, sinó cap a una mateixa, perquè, de fet, si el patriarcat sap fer alguna cosa, és responsabilitzar-nos a nosaltres de les seves formes de violència. Un procés dissociatiu en el qual som capaces d'interioritzar l'odi amb un somriure còmplice. D'aquesta experiència alienada, en què la dissociació,

més enllà d'un diagnòstic mèdic, seria una forma d'habitar el món rebutjant la realitat aprehensible, a *Traumacore* se'n despleguen alguns interrogants, i és d'aquests interrogants que neix el títol del nostre llibre: *Feminisme gòtic*.⁶

Gòtica a la defensiva

Retrocedeixo al segle XVIII, quan el romanticisme reaccionari europeu va veure en el gòtic un signe d'autenticitat, una identitat pura davant la raó cosmopolita. Quan Aurélie, a la novel·la epònima de Nerval, diu: «Abomino la llengua francesa», i després elogia l'alemany perquè és una llengua «forta, honrada i cordial», mentre que el francès és «digne de ser una llengua universal en què la gent pugui mentir i enganyar-se entre si».⁷ La necessitat d'afirmar un sentiment d'identitat nacional que era diametralment oposat a la frivolitat i al refinament de la França cosmopolita i rica va portar els alemanys a contínues idealitzacions i falsificacions culturals. En absència d'un estat nacional alemany, els conceptes de *Volk* i *Kultur* van adquirir un significat central. Davant la universalitat abstracta de la Il·lustració francesa, el filòsof J. G. Herder va proposar el *Volksgeist*: 'l'esperit del poble'. Segons ell, cada nació tenia una ànima pròpia, una veu que no podia mesurar-se amb els criteris freds de la raó. En aquesta lògica, l'arquitectura gòtica, amb els seus arcs, les seves ombres i la seva verticalitat, va deixar de veure's com un vestigi bàrbar i va començar a celebrar-se com l'expressió més autèntica de l'ànima alemanya. D'insult va passar a emblema, de barbàrie a mite originari, perquè, de fet, si la paraula *gòtic* deriva de *got*, i els *gots* ja van ser considerats bàrbars per l'Imperi Romà als segles III-VI, anomenar *bàrbar* algú era dir-li inculte, salvatge, invasor. Les

bàrbares eren les altres: les que no parlaven com persones civilitzades, les que no eren domesticables, les que no podien ser compreses ni assimilades sense violència. Procedent del grec, l'exònim *bàrbar* vol dir 'aquell que balbucejia' (*bar-bar*), de parla incomprendible. Totes aquelles persones que no compartien la llengua, el culte dels Olímpics i l'organització a la polis. Pels grecs, la paraula *logos* expressava tant nocions de llenguatge com de raó, de tal manera que els grecoparlants fàcilment barrejaven la *mala parla* amb l'estupidesa humana.

La cultura, la llengua, les llegendes i la poesia popular del *Volksgeist* alemany van ser el fonament d'una identitat col·lectiva. L'estil gòtic, que els *philosophes* francesos equiparaven amb la barbàrie, va ser celebrat pel seu suposat caràcter alemany. Aquesta reivindicació cultural, però, també va alimentar formes de xenofòbia. La idea que Alemanya posseïa una espiritualitat més profunda que França va contribuir a crear una actitud de superioritat cultural. Alguns autors romàntics van presentar els francesos com a superficials, corruptes i moralment decadents, mentre que els alemanys eren descrits com a honestos i espirituals. Aquesta oposició simplificada entre pobles va alimentar una narrativa d'orgull nacional que va transformar les diferències culturals en jerarquies morals. A *La edad de la ira*, Pankaj Mishra explica que aquest tipus de ressentiment cultural davant el cosmopolitisme il·lustrat és el germen de moltes reaccions posteriors: del nacionalisme imperial del segle XIX als populismes identitaris d'avui.⁸

Espiritualitats aïllades: de la barbàrie a la puresa originària

Si la barbàrie es va nacionalitzar en el gòtic com a mitologia d'origen, avui l'*alt-right* i les dretes tecnoreaccionàries reprenen

aquest imaginari del que és ombrívol i decadent (l'heroi tràgic, la fi de la civilització, el retorn de l'ordre o el complex de Déu) per estetitzar la pèrdua de privilegi masculí o blanc. El gòtic reaccionari esdevé així una gramàtica emocional del ressentiment: la foscor com a nostàlgia d'un poder perdut. El pensament reaccionari utilitza el gòtic per dramatitzar el seu propi victimisme i transforma l'ombra en una èpica d'una puresa amenaçada. La resposta importa menys que el símptoma perquè la ultradreta ha après a narrar el malestar. Ha sublimat la ferida en identitat, la precarietat en orgull i la ràbia en estètica.

Tinc la intuïció, més que la certesa, que avui, el que és gòtic i diví no són únicament categories estètiques del nostre present, sinó gramàtiques del poder. Només cal obrir qualsevol finestra al mòbil o a l'ordinador per trobar-hi algú parlant en nom de la llum, del mal o de la salvació. En la seva segona investidura com a president dels Estats Units, el 20 de gener de 2025, Donald Trump va al·ludir a l'intent d'assassinat sofert durant la campanya de 2024 i va afirmar: «*I was saved by God to make America great again*».⁹ Vladímir Putin ha repetit en diferents discursos la idea que la crisi de l'autoanomenat Occident prové de l'abandó dels seus fonaments espirituals i tradicionals. L'any 2022 va afirmar que «milions de persones a Occident s'adonen que són conduïdes cap a un desastre espiritual».¹⁰ En el seu discurs d'assumpció presidencial del 10 de desembre de 2023, pronunciat al Congrés argentí, Javier Milei va concloure amb una invocació de caràcter religiós: «Que Déu beneixi als argentins i que les forces del cel ens acompanyin en aquest desafiament».¹¹ Nayib Bukele, autodesignat «el president més *cool* del món», ha recorregut sovint a una retòrica providencial per descriure el seu lideratge. L'any 2021, en la biografia del seu compte oficial de Twitter va arribar

a presentar-se com a «instrument de Déu en la nostra nova història».¹²

El to messiànic s'ha filtrat a tot arreu: dels polítics a les estrelles del pop. Tothom sembla que té una fe, encara que ningú ja no cregui en res. La llum contra la foscor, el bé contra el mal, la pàtria contra el caos. El llenguatge religiós reapareix com a retòrica de puresa i control. La creu i l'algorisme treballen junts, remen a favor de l'aïllament espiritual del qual ens parlava Lovecraft. Però, com recorda Louisa Yousfi a propòsit de la tesi de l'obra de Chester Himes: «El racisme, en malmetre l'ànima de les seves víctimes, en fer creixe'ls a dins un monstre rabiós, en *tornar-les salvatges*, fa que es produeixi la mateixa amenaça que pretén combatre i, d'aquesta manera, n'assegura la perpetuació».¹³ Larves o monstres. Yousfi escriu: «Per què nosaltres som tan lletjos, i ells tan bells? Es fan aquesta pregunta? No, és clar que no. Tenen un idioma fet per evitar el mirall. Però nosaltres, que vivim a l'inframón i en el seu infraidioma, sabem traduir-los».¹⁴ Per acabar amb els processos de ressalvatgització, caldria, segons explica Yousfi, no perdre mai de vista que «el camí que el porta a la resistència és exactament el mateix que el porta a la ruïna interior. El seu destí està encallat en una falsa alternativa: defensar el seu honor és convertir-se en un monstre. És un malson etern del qual no pot escapar, un malson totalitari: no és només natural, plausible, inevitable o obligatori des del punt de vista psicològic i sociològic, com a acte final d'un primitiu que evoluciona cap a humà, sinó que és, a més, matemàticament exacte i políticament correcte. Fotuts. Estem fotuts, fotuts, fotuts. Quan creiem rebel·lar-nos, ens destruïm».¹⁵

Com veiem, el gòtic no és només un castell amb ratpenats, sinó l'estructura espectral de la cultura contemporània: futurs morts, presents monstrificats, promeses incomplertes,

restes de modernitats que no van arribar i una experiència de vida totalment frívola i *out of joint*. En aquest sentit, Mark Fisher parlava del «gòtic capitalista»: el capital com a vampir, com a espectre que mai mor, com a temporalitat trencada; i del «materialisme gòtic»,* és a dir, de les seves condicions d'aparició.

Feminisme gòtic

Als estudis sobre el que anomenem *feminisme gòtic* es proposa una teoria afectiva i política del present organitzada entorn d'una pregunta central sobre com ens vinculem a determinades promeses de vida bona. En aquest marc, la definició d'optimisme resulta clau, entès com «una força afectiva que ens descentra de nosaltres mateixos i ens orienta cap al món a la recerca d'alguna cosa satisfactòria que no podem produir en solitud, però que albirem en un objecte, persona, projecte o escena».¹⁶ Desplaço aquesta noció cap a un eix feminista

* Mark Fisher desenvolupa el concepte de «materialisme gòtic» a la seva tesi doctoral *Flatline Constructs: Gothic Materialism and Cybernetic Theory-Fiction*, presentada a la Universitat de Warwick el 1999. En aquest treball, Fisher proposa llegir la cultura ciberpunk, la teoria cibernètica i la ficció especulativa (especialment l'obra de William Gibson o H. P. Lovecraft) com a formes d'un imaginari gòtic adaptat al capitalisme tardà, en què les estructures del capital, la tecnologia i els sistemes informàtics apareixen com a forces impersonals, quasi espectrals, que excedeixen el control humà. Aquest marc teòric anticipa alguns dels temes que Fisher desenvoluparà posteriorment en relació amb la fantasmagoria del capitalisme i la seva atmosfera cultural. Vegeu Mark Fisher, *Flatline Constructs: Gothic Materialism and Cybernetic Theory-Fiction*, tesi doctoral, University of Warwick, 1999.

ÍNDEX

PRÒLEG.....	9	
GIR GÒTIC. APROPIACIONS REACCIONÀRIES		
I DISPUTES CULTURALS	13	
Filofeixisme Lovecraft	13	
Gòtica a la defensiva.....	15	
Espiritualitats aïllades: de la barbàrie a la puresa originària	16	
Feminisme gòtic.....	19	
Seguir, continuar sent bàrbares.....	22	
GENEALOGIA DE LA MONSTRA		24
Internet o l'hora dels monstres	24	
Sexofòbia	28	
El poder de la monstra	32	
La monstra en nosaltres i entre nosaltres.....	36	
Coneixement psicossomàtic i formes paradoxals: el verb es fa carn i la carn verb.....	39	
CATEGORIES		43
Animal.....	43	
Artificial.....	51	
Afamada.....	57	
Bella.....	64	
Enllitada	72	
Dorment	74	

Espectral	78
Suïcida	83
Estèril	86
Posseïda	88
Dissociada + Abjecta	95
Obstinada	113
<i>Respondona</i>	125
Iracunda	129
Gòtica	133
Terrorífica	141
Riallera	156
Medusa	162
 MONSTRES CONVOCADES	 167
 AGRAÏMENTS	 169
 NOTES	 171

H&O Editorial